

Otomar Kvěch

OBRANA MOZARTA

TOGGA

Autor se zabývá problematikou postavení klasické hudby v uplynulých sto letech, konstatuje rapidní úpadek zájmu o tuto hudbu a hledá příčiny, které k popisované situaci vedou nebo vedly. K problematice se nevyjadřuje jako sváteční návštěvník koncertních síní, ale jako vzdělaný a zkušený skladatel, pedagog, rozhlasový pracovník, dramaturg a všestranně erudovaný muzikant.

Otomar Kvěch je velmi dobře informován o všech současných hudebních směrech a technikách a zřetelně rozeznává skutečné hudební hodnoty od nejrůznějších imitací, bezobsažných mystifikací a pochybných hudebních výtvorů. Na ty se nebojácně zaměřuje, nikoho nešetří, jeho tvrzení jsou ale přitom odborná, obhajují a vysvětlují určité hodnoty. Polemizuje s těmi, kteří si osobují právo vydávat o hudebním umění soudy, a přitom bývají mnohdy v situaci, že ani „nevědí, co nevědí". S jeho postoji není nutno bezvýhradně souhlasit, jedná se o sdělení autora, o vyjádření toho, čemu věří, co a proč dělá.

Klíčem k této knize je konstatování v závěru díla: *Někomu se může zdát, že tento spis útočí na kdekoho. Není to jeho úmyslem. Cílem je obrana hodnotových kritérií a výše kvalitativní laťky, která byla nastolena těmi nejgeniálnějšími tvůrci, obrana toho nejlepšího, co bylo vytvořeno – obrana hudby. Jde také o obranu před mnohými ne úplně ideálně vzdělanými a ne ideálně poučenými – a taky ne průkazně talentovanými – jedinci v oboru hudby, kteří však mají možnost ovlivňovat její chod.*

Obrana Mozarta

Obrana Mozarta

Otomar Kvěch

Vydání publikace bylo umožněno
díky projektu Partnerství OSA.

© Otomar Kvěch, 2018, heirs, 2019, 2022
© Togga, 2022

ISBN 978-80-7476-154-6 (print)
ISBN 978-80-7476-255-0 (ebook pdf)

Úvodem

V knížce *Obrana Mozarta* si čtenářům dovolujeme předložit text z pozůstalosti hudebního skladatele Otomara Kvěcha, na němž v posledních letech svého života intenzívně pracoval, žel nestihl jej již v závěrečné fázi korigovat a opatřit poznámkovým aparátem. Otomar Kvěch text v četných diskuzích vedených se svými přáteli nazýval „*Obrana Mozartova*“ a ve svém počítači jej také pod tímto názvem uchovával. Dnes už těžko můžeme soudit, proč si zvolil tento pracovní, gramaticky nesprávný název, ale je nasnadě, že se nechal inspirovat Platónovou verzí Sokratovy řeči před soudem, ve které Sokrates obhajuje to, čemu věří a co dělá. Otomar Kvěch chtěl také naprosto upřímně sdělit svým blízkým a těm, kdo o to budou stát, to, co nejvíce zaměstnávalo jeho mysl při sledování vývoje hudebního umění za posledních sto let.

Obrana Mozarta Otomara Kvěcha neaspiruje na vědeckou publikaci ani na ucelenou analýzu stavu hudby ve 20. a 21. století. Je vlastně uměleckou polemikou, úvahou umělce, který se nechtěl smířit s postupující ztrátou „*určitých hodnot evropské hudby*“.

Z pietních důvodů jsme do autorova květnatého stylu zasahovali co nejméně. Text je napsán tak, jak se autor vyjadřoval, jak jeho projev znali studenti, kterým přednášel v téměř vždy zaplněné posluchárně, jak jej znali rozhlasoví posluchači nebo přátelé z hudebního prostředí, s nimiž tak rád diskutoval.

Jak výstižně shrnul autorův kolega, skladatel, pedagog a hudební režisér Jiří Gemrot: „*Obrana Mozarta je eufemismus. Nejde o obranu Mozarta, ale především o obranu hodnot komplexního kompozičního stylu, kdy žádná ze složek evropské hudby nechybí a tvoří spolu dokonale vycizelovaný a harmonický celek. Že právě to je ta meta, k níž bychom se měli snažit neustále přibližovat, a ne se jí vzdát a ochuzovat hudbu adorováním dílčích technik.*“

rodina

Obrana Mozarta

Mozarta musíme ocenit jako nejuniverzálnějšího skladatele historie západní hudby.

(George Grove*: Hudební slovník*)

Mozart je pro nás vzor, je věčný ve své dokonalosti, neuchopitelný a zároveň blízký jako všechna velká díla lidstva.

(úvod ke *Köchelovu seznamu*)

Mozartův význam spočívá v neobyčejné syntetičnosti, kterou v sobě spájí přínosy celé vývojové epochy a z níž pak tvoří nová díla absolutní dokonalosti.

(Mirko Očadlík*: Svět orchestru*)

Andělům, kteří hrají Mozarta, naslouchá mimořádně i sám Bůh.

(teolog Karl Barth)

Joachim nás vyzval, abychom využili příležitosti a připili na zdraví největšího skladatele. Ale dřív, než stačil vyslovit jméno, Brahms vyskočil a zvolal: „Správně! Připijme na Mozartovo zdraví!“

(Charles Villiers Stanford: *Studie a memoáry*)

Považuji W. A. Mozarta za největšího hudebního skladatele. Je trapné, že většina lidí v něm vidí hravého, rokokového tvůrce tónů. Mozart – toť zjev univerzální.

(básník Vladimír Holan,
mimo jiné autor sbírky *Mozartiana*)

Ani dvě stě let po své smrti nepřestává Wolfgang Amadeus Mozart vévodit posluchačským žebříčkům klasické hudby.

(statistika poslechovosti rádia Classic)

Kdo byli ti skutečně vlivní v oblasti klasické hudby v roce 2015? Není jistě překvapením, že stále dominují velká jména. Mozart převzal vedení od Beethovena jako nejčastěji hraný skladatel.

(informace serveru Opera plus
převzatá ze zahraničních zdrojů)

Kolik takových výroků a historek bychom mohli sebrat jako důkaz o tom, že naše civilizace uznává dílo Wolfganga Amadea Mozarta jako prvořadou hodnotu. Jeho skladby se stále a stále provozují na pódiích všech typů, vydávají se a kupují na všech druzích nosičů. Mozartovská literatura se každoročně rozrůstá o desítky titulů. Může vůbec někdo pochybovat o Mozartově

velikosti a nejvyšší kvalitě jeho uměleckého mistrovství? Nač „Obrana Mozarta“?

A přece. Je tato jeho velikost pociťována jako aktuální, nebo jako muzeální? Je za zbožňováním Mozarta vždy jen snaha oslavit jednoho z největších tvůrčích duchů světové kultury? Kolik lidí vlastně opravdu rozumí jeho velikosti? Kolik lidí rozpozná, co skutečně zapříčiňuje jeho tolikrát citovanou absolutní dokonalost, univerzálnost, syntetičnost?

Hudba se vyvíjí. Nikdo nepopírá, že na Mozartovi leží více než dvousetletá patina. Snaží se ale dnešní autoři dosáhnout oné mozartovské dokonalosti, jak se o to snažili jeho největší následovníci? Pochopili, prožili vůbec ten ideál dokonalosti? Nevnímají jeho hudbu povrchně?

Mozart není jediný „dokonalý“, „nadčasový“. Mohli bychom jmenovat další, kandidátů je více. Velice intenzivně se vkrádá myšlenka na jméno Johann Sebastian Bach. Ten má proti Mozartovi jediný „handicap“ – nepsal opery. Nemusí to znamenat mnoho. Ale musíme uznat, že Mozart je dokonalý ve všech žánrech. Ilja Hurník napsal velmi vtipnou a skrytě hlubokou povídku-apokryf o tom, jak chtěl Hospodin zatratit hudební svět a jak se Abrahám nabídl najít pár spravedlivých. Na každém z těch velkých ale Abrahám našel nějaký „problém“: Beethoven není moc elegantní, Brahms se ohlíží moc po Beethovenovi, Bach je někdy mechanický svými komplementárními rytmy, Schubert je občas trochu moc dlouhý… O Mozartovi